

*De leden van onderzoekcommissie De Grave. V.l.n.r.: Bob Ruers, Frank de Grave, Joris IJzermans (Nivel).
Foto: Jacques Necker*

Falend toezicht in Zoetermeer

Ongehoord en laakbaar. Een milieuvergunning die nooit verleend had mogen worden. Gebrekkig toezicht op een risicobedrijf dat mede daardoor de gelegenheid kreeg de voorschriften te overtreden. De onafhankelijke onderzoekcommissie onder voorzitterschap van Frank de Grave laat weinig heel van de handelswijze van de gemeente Zoetermeer bij het steriliseerbedrijf Sterigenics.

Sterigenics reinigt ziekenhuiskleding en -apparatuur. Het stootte daarbij jarenlang te hoge concentraties ethyleenoxide uit, een kankerverwekkende stof. Belangrijke bedrijfsonderdelen die de uitstoot hadden moeten tegengaan werkten niet naar behoren. Dat ontging de afdeling toezicht en handhaving van de gemeente. Circa 900 omwonenden moeten nu verder leven met de kennis te zijn blootgesteld aan een kankerverwekkend stof. De gezondheidseffecten zijn vooralsnog onbekend. Een grootschalig bevolkingsonderzoek zal worden gehouden. Eind 2010 vertrekt het bedrijf uit de gemeente. Zoetermeer draagt daar 450.000 euro aan bij. De gemeente Zoetermeer wilde het bedrijf begin juli sluiten. Maar de Raad van State heeft bepaald dat het bedrijf open mag blijven. Volgens de RvS bestaan tussen de meetgegevens van Sterigenics en die van het gemeentebestuur grote verschillen waarvoor de gemeente geen 'afdoende verklaring' heeft.

Tijdens de raadsvergadering van 1 juli bood burgemeester Waaijers van Zoetermeer zijn excuses aan namens het hele college van Zoetermeer. „Wij schamen ons diep. Onze inwoners en werknemers zijn blootgesteld aan gezondheidsrisico's en dat had nooit mogen gebeuren.” Het herstellen van vertrouwen bij de bewoners is dan

ook een van de belangrijkste onderwerpen waarmee zowel college als raad aan de slag gaan. Om daarmee te beginnen wordt zo snel mogelijk een begeleidingscommissie ingesteld waarin zowel bewoners als experts zitten. Zij gaan zich onder meer bezig houden met een gezondheidsonderzoek.

Bob Ruers, voormalig Eerste Kamerlid voor de Socialistische Partij en als advocaat gespecialiseerd in letselschade bij asbestslachtoffers, maakte deel uit van de commissie De Grave. Eind juni werden de bevindingen gepresenteerd aan de gemeenteraad, de opdrachtgever van het onderzoek. Ruers nam vooral het deel van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor zijn rekening.

Hoe heeft het zo mis kunnen gaan?

„De bestuurscultuur van Zoetermeer zien wij als voornaamste reden. Het ambtelijk en bestuurlijk apparaat kon de ontwikkelingen in de groeiestad niet bijbenen. De noodzakelijke professionalisering bleef achter. In de jaren negentig deden moderne managementverschijnselen als zelfsturende teams hun intrede. Zonder duidelijke leiding kregen ambtenaren alle ruimte voor zeer solistisch optreden. Zo kon het gebeuren dat in de milieuvergunning van het bedrijf de emissienorm voor ethyleenoxide is verhoogd. In strijd met de

'heilige' normen uit de Nederlandse emissierichtlijn en zonder bestuurlijk fiat.”

De commissie verbaast zich erover dat het bedrijf na het verlenen van de vergunning in 2002 van de bestuurlijke radar is verdwenen. Waarom had het op de radar moeten blijven?

„Omdat het een van de vijftien risicobedrijven in de gemeente is. Het staat bijvoorbeeld op de provinciale risicokaart. Alleen: het ambtelijk apparaat informeerde het college daar niet over. En zo kon het gebeuren dat tussen 2006 en 2009 zelfs geen enkele controle heeft plaatsgevonden. Dat is onacceptabel.”

Toch was er van tijd tot tijd veel bemoeienis met het bedrijf. Metingen, onderzoeken, contra-expertises. De gemeente heeft het RIVM er bijgehaald.

„Dat is inderdaad opvallend. Opeens was er een opleving van aandacht, die vervolgens weer wegzakte. Er werd nooit doorgepakt. Het bleef bij een incidentele aanpak. Hierbij moet gezegd dat de bedrijfsleiding zich onwillig opstelde, overigens een extra reden er boven op te zitten. Vreemd genoeg heeft het bedrijf vanwege goed gedrag een jaar geen controle gehad, als een soort bonus. Op persoonlijke titel zeg ik: vertrouwen is goed, controle beter.”

Ook de toenmalige Inspectie voor de Milieuhygiëne (IMH), nu VROM-Inspectie, heeft zich er intensief mee beziggehouden, constateert de commissie.

„Tot 1995, daarna functioneerde de IMH meer op afstand van lokale

In 2008 werd in de polder van Schoorl deze vuilniszak met asbestafval gedumpt.

Foto: ANP

Opgemerkt

zaken. Uit een in 2004 gehouden gemeentebreed onderzoek van de VROM-Inspectie kwamen ook geen opmerkelijke zaken naar voren. Maar dat onderzoek werd gehouden op basis van papieren dossiers en niet op basis van bedrijfsbezoeken.”

*En nu krijgt de individuele toezicht-
houder de schuld?*

„Nee, dat is niet de bedoeling. Er is niet één hoofdschuldige. Het is een zeer ongelukkige samenloop van omstandigheden. Zoetermeer is door het oog van de naald gekropen. Of juist: als de gezondheidsef-

fecten duidelijk worden, dan kan de gemeente wel eens een groot probleem erbij krijgen.”

Wat kunnen andere gemeenten hiervan leren?

„Leg vast wat je doet, zorg voor continuïteit en borg die ook. Zoetermeer nam formeel wel besluiten maar de uitvoering bleef achterwege. En als niemand die besluiten blijft agenderen, zakt de aandacht weg.”

Nadere inlichtingen:
het rapport is te downloaden op
www.zoetermeer.nl/sterigenics

„Om grootschalige fraude te voorkomen moet er een toezichthouder komen voor de vastgoedwereld.” Dat stelt professor Dirk Brounen, hoogleraar vastgoedbeleggingen aan de Erasmus Universiteit Rotterdam in het actualiteitenprogramma EenVandaag. Volgens Brounen leent de vastgoedwereld zich eenvoudig voor fraude, omdat het ingewikkeld is om de waarde vast te stellen van grootschalige kantoorpanden. *„Je kunt zo miljoenen laten ontstaan en verliezen op één dag. Zo kun je veel geld witwassen.”*

„Op elke 60.000 werknemers in de zorg staat een inspecteur, die erop moet toezien dat zij hun werk naar behoren doen. Controle in iedere operatiekamer, achter iedere deur is dus onmogelijk”, zegt inspecteur-generaal voor de Gezondheidszorg Gerrit van der Wal in dagblad Trouw. *„In de gezondheidszorg gaat 80 miljard euro om, terwijl ons toezicht de burger nog geen kopje koffie per jaar kost.”*

De politiek zou de baten van goed toezicht beter moeten inzien en niet alleen willen reduceren, stelt de voorzitter van de Inspectieraad Harry Paul. *„Natuurlijk is toezicht lastig, maar als het niet voelbaar en zichtbaar is, dwingt de overheid ook geen naleving af. Het niet naleven van de regels kost de maatschappij geld, denk aan illegaal afvaltransport en vuilnisstorten. We willen graag laten zien wat inspectie oplevert, maar bewijs maar eens dat het uitblijven van ongelukken door goed toezicht komt.”*

Toezicht op storten van asbest onder de maat

**Het toezicht op het storten van asbest is in Noord-Holland ver onder de maat. Dat is de voornaamste conclusie van het onderzoeksrapport 'Asbestketen ont-
rafeld' van de provincie, dat begin juli is gepresenteerd.**

Uit het onderzoek blijkt dat in 50 tot 80 procent van de gevallen de herkomst van het gestorte asbest onduidelijk is. De stortingen zijn daarmee illegaal. Dat komt vooral doordat er voor het verwijderen van asbest vaak geen sloopvergunning wordt aangevraagd. Op die manier kunnen de 'vrije jongens' hun gang gaan, zo stellen de onderzoekers vast. De onderzoekers pleiten er in hun rapport voor dat het toezicht op de regels wordt aangescherpt. Justitie, de milieupolitie en veel Noord-Hollandse gemeenten hebben aan het onderzoek meegewerkt. In een half jaar tijd zijn vorig jaar ongeveer driehonderd zaken aan het licht gekomen, waarbij er reden is voor verder onderzoek. Van dat aantal komt ongeveer de helft in aanmerking voor strafrechtelijk onderzoek, zo staat in het onderzoeksrapport.

Het onderzoek naar misstanden in de Noord-Hollandse asbestketen is het eerste concrete project van gemeenten, politie, justitie en de provincie om de milieuregels beter te handhaven. De betrokken overheden en instanties hebben daarvoor in 2008 toegezegd meer samen te werken door een betere uitwisseling van informatie.

*Het dumpen van grof vuil is een veelvoorkomende vorm van woonoverlast.
Foto: Arie Kievit / Hollandse Hoogte*

Handleiding voor bestrijding overlast

De VROM-Inspectie heeft een handreiking gemaakt voor gemeenten met daarin alle mogelijkheden die zij hebben om woonoverlast te bestrijden. Woonoverlast, hinder in en rond de woning, kan variëren van verloederde tuinen en achterstalig onderhoud tot extreme overlast door vervallen (drugs-)panden, wietplantages of escalerende burenruzies.

De gemeente is vanwege haar kennis over de lokale situatie en haar verantwoordelijkheid voor de leefbaarheid en veiligheid van wijken de aangewezen partij om de regie te voeren over de aanpak en preventie van woonoverlast. Maar het is geen eenvoudige opgave om een ‘verloederde’ buurt weer leefbaar te maken.

De Handreiking aanpak woonoverlast en verloedering biedt gemeentebesturen en -ambtenaren praktische ondersteuning bij het aanpakken van woonoverlast, gebaseerd op

ervaringen uit de praktijk. Daarnaast biedt de handreiking een overzicht van de juridische en niet-juridische instrumenten die gemeenten kunnen inzetten om woonoverlast aan te pakken.

De Handreiking aanpak woonoverlast en verloedering bestaat uit:

- Een inventarisatie van veelvoorkomende woonoverlast-problemen;
- Handvatten voor het voorkomen en aanpakken van woonoverlast;
- Een overzicht van de wettelijke

mogelijkheden om woonoverlast aan te pakken;

- Handvatten voor samenwerking met andere partijen;
- Stappenplannen voor de uitvoering van de bestuursrechtelijke aanpak;
- Voorbeeldmateriaal, zoals voorbeeldbrieven en de wetsteksten van de meest gebruikte wetten in dit verband;
- Cases en praktijkvoorbeelden.

De handleiding is te downloaden via www.vrominspectie.nl, dossier overlast en verloedering.

Vier dwangsommen voor fosforproducent Thermphos

Provincie Zeeland heeft fosforproducent Thermphos vier dwangsommen opgelegd, waarvan drie binnen één maand tijd. Twee werden gegeven voor de overschrijding van de emissienormen voor zink en cadmium. Eén dwangsom werd opgelegd omdat het noodplan onvoldoende was en de vierde omdat het veiligheidsbeheersysteem niet voldoende functioneerde.

Volgens Guus Gabriëlse, Coördinator cluster Industrie en Metingen van de afdeling Handhaving Natuur en Milieu van de provincie Zeeland, is het bedrijf door de dwangsommen wel wakker geschud. „Wij hebben in samenwerking met de arbeidsinspectie en Veiligheidsregio Zeeland het aantal inspecties opgeschroefd en stemmen de inspecties onderling ook op elkaar af. Bijna iedere week

controleert één van ons het bedrijf of is er een gecombineerde inspectie. We kunnen nu al constateren dat er binnen het bedrijf maatregelen in gang gezet zijn om herhaling te voorkomen.”

Thermphos heeft na de overtredingen binnen de diverse instanties de naam van een slechte nalever. „Dit betekent dat zij op dit moment vrij snel een nieuwe dwangsom opgelegd

kunnen krijgen”, vertelt Gabriëlse. Om van deze naam af te komen moet het bedrijf minimaal twee jaar lang geen ernstige overtredingen begaan.

Vanaf juni 2012 wordt de import van
illegaal hout strafbaar.
Foto: Flip Franssen / Hollandse Hoogte

Intrekking milieuvergunning Nijhoff Grindmaatschappij

Na jarenlange stelselmatige overtredingen van Nijhoff Grindmaatschappij zien Gedeputeerde Staten van Overijssel zich genoodzaakt om de milieuvergunning van het bedrijf met ingang van 4 oktober 2010 in te trekken. Het bedrijf heeft de afgelopen jaren stelselmatig de wet overtreden door ernstig verontreinigde grond te verkopen in plaats van deze te storten.

Tot 7 juni kreeg het bedrijf de tijd om de overtredingen ongedaan te maken. In die periode is er echter vrijwel niets aan de overtredingen gedaan en zijn er zelfs nieuwe overtredingen bijgekomen. „Vanaf 2002 hebben wij het bedrijf al voor enkele miljoenen aan dwangsommen opgelegd, maar er werden nog diverse voorschriften overtreden”, vertelt Henny Puttenstein, juridisch medewerker repressieve handhaving van de provincie Overijssel. „Hierdoor laten zij ons geen keus en zien wij ons genoodzaakt de milieuver-

gunning in te trekken.” Nijhoff Grindmaatschappij moet per 4 oktober de inrichting ontruimd hebben. Als dat niet het geval is, dan ontruimt de provincie het bedrijf. De intrekking van de milieuvergunning is echter nog niet onherroepelijk. Het bedrijf heeft namelijk nog de mogelijkheid om een bezwaarschrift tegen het besluit in te dienen. Puttenstein: „Tot op heden hebben wij nog niks ontvangen, dus zoals het nu lijkt wordt de milieuvergunning per 4 oktober ingetrokken.”

Verdrievoudiging overheidstoezicht op bedrijven

Het overheidstoezicht op het bedrijfsleven is in de afgelopen tien jaar bijna verdrievoudigd aldus het Financieel Dagblad. Bij markttoezichthouders samen, waarvan de grootste de Autoriteit Financiële Markten (AFM) is, werken nu ruim 1800 mensen.

De stijging is met name te zien bij de AFM (vervijfvoudiging) de Nederlandse Mededingingsautoriteit (3,5 zo groot) en de Onafhankelijke Post en Telecommunicatie Autoriteit (1,4 maal groter). Daarnaast zijn nieuwe handhavers in het leven geroepen, waar onder de Nederlandse Zorgautoriteit, de Consumentenautoriteit en de Nederlandse Emissieautoriteit. Behalve markttoezichthouders zijn

er ook Rijksinspectiediensten zoals de Arbeidsinspectie en de Inspectie Verkeer en Waterstaat. Ook van deze slaagt slechts een deel erin de toezichtslast te beperken zoals hun door de regering is opgedragen. Het is sinds 2006 regeringsbeleid om de toezichtslast te verminderen. Voor eind 2011 moeten toezicht en inspectie 20% van de banen schrappen. Daarnaast moet de toezichtslast die het bedrijfsleven ervaart met 25% omlaag.

Kort

Infomil heeft een **handleiding mer** op haar website gepubliceerd. Sinds 1 juli van dit jaar is de mer-wetgeving veranderd. De handleiding is opgesteld door ARCADIS in 2010 in opdracht van het ministerie van VROM. De handleiding wordt beheerd door InfoMil en is alleen digitaal beschikbaar via de website van InfoMil, wat het mogelijk maakt relevante wijzigingen snel door te voeren.
www.infomil.nl

Voorzitter Annemarie Jorritsma van de VNG pleit ervoor **terughoudend** te zijn bij **nieuwe ruimtelijke regels**. Ook stelt zij dat de 'goede punten uit de Crisis- en Herstelwet' moeten worden veranderd. Zij zei dit op een congres van het Nederlands Instituut voor de Bouw (NIB).

Illegaal gekapt hout mag niet meer in de Europese Unie worden **geïmporteerd**. Het Europees Parlement stemde begin juli met grote meerderheid in met het wetsvoorstel van de Commissie, waardoor **fout hout** vanaf 2012 **strafbaar** wordt. De bewijslast ligt bij bedrijven die moeten kunnen aantonen dat hout uit twijfelachtige gebieden op legale wijze is gekapt.

De toegestane alcohollimiet voor watersporters is verlaagd van 0,8 naar 0,5 promille.

Foto: KLPD

Peijs: 'Kosten naleven regels kunnen 600 miljoen omlaag'

Het Nederlandse bedrijfsleven kan minimaal 600 miljoen euro besparen op kosten die gemaakt worden bij het naleven van regels. Dat blijkt uit het rapport 'Knelpunten en oplossingsrichtingen nalevingskosten' dat is gemaakt door de ministeries van Economische Zaken en Financiën, onder leiding van Karla Peijs. Het rapport is begin juli aangeboden aan Bernard Wientjes, voorzitter van VNO-NCW.

Onder leiding van Karla Peijs, Commissaris van de Koningin in de provincie Zeeland, hebben ministeries, gemeenten, provincies, uitvoeringsorganisaties en bedrijfsleven 24 knelpunten uit de dagelijkse praktijk opgepakt. Een groot probleem is

oprukkende woningbouw op locaties waar bedrijven gevestigd zijn, die vervolgens aan allerlei aanvullende eisen moeten voldoen. Betere onderbouwing en communicatie van gemeentelijke bouwplannen en deskundig advies kan ruim 300 miljoen euro

besparing opleveren. Het rapport roept op tot structureel overleg tussen toezichthouders en beleidsmakers over de implementatie en uitvoering van regels en snelle terugkoppeling daarvan naar de departementen. Peijs doet eveneens de aanbeveling om te onderzoeken of het bedrijfsleven baat heeft bij een 'ombudsman voor bedrijven' in een conflict met de overheid. Het rapport, met ook aanbevelingen om onnodige regeldruk in de toekomst te voorkomen, is naar de Tweede Kamer gestuurd.

Nieuwe alcohollimiet voor watersport

De toegestane alcohollimiet voor watersporters is vanaf 24 juli verlaagd van 0,8 naar 0,5 promille en daarmee gelijkgetrokken met de regels voor wegverkeer. Op de landelijk grote rivieren was die maatregel al van kracht maar vanaf eind juli ook op alle overige wateren. De maatregel geldt voor alle schippers, ongeacht plezier- of beroepsvaart.

Op overtreding van de maatregel staan fikse boetes, overtreders dienen voor te komen bij de rechtbank. In de toekomst kan ook het vaarbewijs worden ingenomen. Het KLPD heeft aangegeven niet meer te gaan handhaven. Desondanks was er op zaterdag 24 juli een grootscheepse alcoholcontrole op het water tijdens het drukbezochte Friese evenement,

skûtsjesilen. De politie Fryslân, de waterpolitie van het KLPD, Provinciale Waterstaat en It Fryske Gea werkten samen en voeren met acht boten uit om toezicht te houden op en rondom de druk bevaren wateren bij Grou. Tijdens de controle werden 109 schippers gecontroleerd op het varen onder invloed van alcohol. Uiteindelijk bleken negen schippers te veel te hebben gedronken. Tegen hen werd proces-verbaal opgemaakt en zij kregen eveneens een vaarverbod.

Vaarweggebruikers worden de komende weken geïnformeerd over de veranderde regels. Rijkswaterstaat verspreidt een flyer in onder meer de jachthavens. Bij een aantal regionale zenders is een radiospotje te horen.

De jacht op ongewenst gedrag op het water was al eerder geopend door een wetsvoorstel van demissionair minister Camiel Eurlings. Dat geeft de waterpolitie bevoegdheden geeft om vaarbewijzen in te trekken. Bij grove overtredingen of recidive kan ook het vaartuig in beslag worden genomen. Mensen die zonder klein vaarbewijs een pleziervaartuig besturen, lopen kans door de rechter bestraft te worden. Het wetsvoorstel ligt momenteel bij de Raad van State.

OFF-SHORE BEDRIJVEN BLIJKEN HARDLEERS

'Wij zijn nu dan voor de derde keer bij een aantal off-shore bedrijven binnen geweest. Maar ik ben er zeker van dat veel directies in de kern nog steeds niet in de gaten hebben waar het eigenlijk om gaat. Men is het lastig dat wij over hun

strafrechtelijke vervolging wordt gegeven,' zegt zij. 'In de eerste plaats natuurlijk omdat het vervolgen van strafbare feiten de taak van het Openbaar Ministerie is. Als O.M. kun je bij ernstige milieudelicten natuurlijk niet stil blijven zitten. Het O.M. getroost zich grote inspanning de zaken tot een goed einde

is dat zich nergens iets van aantrekt en gewoon doorgaat. Daarover verde denkend is toen medio 1990 op initiatief van het Regionaal Milieu Overleg IJmond het besluit genomen te komen tot een gemeenschappelijke intensie derde controleronde.'

Hoe gaat het toch met... IJmondse offshore bedrijven

Offshore bedrijven maakten een potje van de naleving van milieuregels. Dat valt op te maken uit een artikel in HandHaving 5-1991. Onder de kop 'Offshorebedrijven blijken hardleers' wordt een gezamenlijke controleactie beschreven in het havengebied van IJmond. Bij vijftien van de zeventien gecontroleerde bedrijven bleek een of meer vergunningvoorschriften te worden overtreden. Bert Veerman, toen hoofd Bureau technische milieuzaken bij de gemeente Velsen gaf leiding aan de gecoördineerde actie die liefst drie dagen in beslag nam.

Veerman had de coördinatie van de controleactie in handen. Twintig jaar later klinkt hij door de telefoon aangenaam verrast over de professionele opzet. „We hadden het voor die tijd goed voor elkaar”. Openbaar Ministerie, Rijkswaterstaat, politie, provincie, Regionale Inspectie Milieuhygiëne, het Hoogheemraadschap waren allemaal van de partij. In totaal twintig handhavers inspecteerden de offshorebedrijven.

De actie had een opmerkelijk vervolg, vertelt Veerman. „Via via hoorden we dat een aantal bedrijven afval loosden in kelders van de IJmondbunker. Zij gebruikten een gat in de betonnen vloer als afvoerput voor 'mud', een restproduct van hun werkzaamheden op zee. We hebben dit uiteraard nader onderzocht. In totaal was 9600 kubieke meter mud op deze wijze verdonkermaand. Een enorm milieuschandaal waartegen de landsadvocaat in het geweer kwam.” Veerman is in deze zaak voor de rechtbank gehoord als getuige. Op kosten van de huurder van de IJmondbunker is de betonnen vloer van een halve meter helemaal weggeboord en alle rotzooi opgeruimd.

Het bruggetje naar de huidige functie van Veerman is niet moeilijk te maken. Sinds tien jaar werkt hij bij KIMO, een internationale organisatie van lokale (kust)gemeenten die zich inzet voor schone stranden en zeeën in Europa. Veerman is secretaris van KIMO Nederland en België en reist van hot naar her om de doelstellingen te verwezenlijken. De strijd richt zich op zichtbaar en onzichtbaar afval, van zwerfafval achtergelaten door toeristen tot illegale lozingen van chemicaliën door de scheepvaart.

280.000 schepen over de Noordzee, deze dumpen circa 20.000 ton afval in zee. Het meeste daarvan zakt naar de bodem van de zee, een deel blijft zweven en een deel komt op het strand terecht. In het Fishing for Litter project krijgen vissers bigbags mee aan boord, waarin zij het afval verzamelen dat zij tijdens het vissen in hun netten krijgen. De vissers leveren de bigbags af op de kade, waarna deze worden ingezameld en geanalyseerd. Zo is vorig jaar 400.000 kilo afval uit de Noordzee gehaald.” Grote zorg van KIMO en andere milieuorganisaties is de lozing van chemicaliën. „Op de Noordzee is dat probleem redelijk onder controle maar op de oceanen wordt wereldwijd nog heel veel over boord gegooid. Elk toezicht daarop ontbreekt.”

**'Zo is vorig jaar
400.000 kilo afval uit de
Noordzee gehaald'**

Dreigen met sancties kan KIMO daarbij niet. Het accent ligt op vergroten van bewustwording van het probleem, in gang zetten van gedragsverandering en op lobbyen bij landelijke en Europese overheden. Een succesvol project, aldus een enthousiaste Veerman, is het project Fishing for Litter. „ Jaarlijks varen er